

підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Список використаних джерел

1. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія : навч.-мет. посіб. / К.А. Бабенко, Н.Г. Діденко, М.В. Кондрашова та ін. Київ: Грамота, 2015, 184 с.
2. Опитування фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Режим доступу до ресурсу: <https://dif.org.ua/>;
3. Закон України «Про запобігання корупції». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

Зеленяк Поліна Анатоліївна,

старший викладач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
доктор філософії

ОСОБЛИВОСТІ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Особливість сучасного стану корупції в Україні характеризується як складне явище соціального життя, яке існує у політичному, економічному та духовному житті суспільства. Непрозорість системи державного управління, процесів вироблення політики та прийняття рішень на національному, регіональному й місцевому рівнях сприяють збільшенню кількості корупційних правопорушень. На жаль сьогодні відбулося формування й закріплення в суспільній свідомості уявлення про державну систему як своєрідну «чорну скриньку», продукт діяльності якої є результатом дії непізнаних, часто ірраціональних, механізмів і процесів, є прямим наслідком її нетранспарентності та мінімізації участі громадян у справах держави. За таких умов, корупція стає органічним елементом державної системи, більше того, корупційні діяння стають невід'ємною сполучною ланкою між етапами процесів вироблення політики та прийняття рішень [1].

Це проявляються в нерішучості та непослідовності виконання функцій і повноважень представниками різних гілок влади, у проведенні суспільних перетворень, безсистемному й нерішучому впровадженні демократичних засад у різні сфери суспільного життя і управління, гальмуванні реформи політичної системи, в підміні реальної антикорупційної політики антикорупційною риторикою та імітацією боротьби з корупцією показовими акціями тощо.

Серед головних факторів, які обумовлюють корупційні правопорушення, необхідно виділити явища, які стосуються сфери розробки і реалізації кримінально-правової антикорупційної політики

держави, ідеологічних засад службової та професійної діяльності, політики держави щодо реалізації службових функцій і ряду інших, що найбільш інтенсивно впливають на стан та зміни у детермінації цього виду протиправної поведінки.

Більшість документів у сфері протидії корупції, прийнятих протягом останніх років, не були реалізовані певною мірою. Відсутність механізмів відповідальності перед суспільством за невиконання цих планів та слабка політична воля приводять до того, що документально розробляються засади власне процесу розробки і не доходять до етапу реалізації. Сьогодні поступово приходить розуміння того, що авторитет органів управління, влади залежить не тільки від показників їх роботи, як від довіри до них населення як до захисників індивідуальних і суспільних інтересів, підпорядкування правовим антикорупційним нормам.

Застосовуючи визначені у роботах вітчизняних і зарубіжних кримінологів [2] фактори корупційної злочинності, необхідно звернути увагу і нестабільність та непослідовність організаційно-управлінських рішень та кадрової політики, нерозвиненість системи антимонопольної політики, практику лобіювання інтересів окремих соціальних груп, відмежування більшості населення від участі у державному управлінні, несформованість інститутів громадського суспільства, а також бюрократизацію та корумпованість управлінського апарату і системи правосуддя. При цьому, у профілактиці та протидії корупційній злочинності слід враховувати, що дія причин правового характеру прямо пов'язана з відповідними умовами злочинності, а саме недосконалістю законодавства, недоліками правозастосовної практики, неефективністю правового виховання та профілактики. Все це виступає підґрунтям того, що деякі вчені основною причиною розквіту корупції узагальнено називають незабезпечення державою потрібного реформування суспільства [3], із чим на концептуальному рівні не можна не погодитись. Поряд із політико-правовими факторами корупційної злочинності дещо подібними за своєю природою є організаційно-управлінські детермінанти корупції. Їх можна розглядати як результат дії таких правових причин і умов злочинності, як недосконалість законодавства та низька правова культура суспільства в цілому і окремого громадянина зокрема [4].

До числа таких організаційних факторів, які сприяють корупційній злочинності, Л.С. Анохіна [5] пропонує відносити порушення в підборі і розстановці кадрів, порушення в організації та низьку якість контрольно-ревізійної діяльності, відсутність вимогливості з боку вищих посадових осіб стосовно дотримання підлеглими правових норм службової діяльності, неналежні умови для виконання службових обов'язків на окремих ділянках. При цьому, зважаючи на організаційний характер даних факторів злочинності,

вони мають усуватись, насамперед, на рівні організаційних форм діяльності відповідних інституцій. Протидія організаційним факторам корупційної злочинності, як на нас, має зосереджуватись у напрямі підвищення якості роботи відповідних службових осіб і посилення відповідальності їх керівництва за точним й неухильним дотриманням приписів правових норм, що, у свою чергу, також вимагає забезпечення належного нормативного регулювання.

Слід зазначити також про криміналізацію економіки та політики – руйнування і зубожіння виробничого сектору економіки, заохочення спекулятивного ринку, фактичне панування «сірої» та «чорної» економіки, активними функціонерами якої стали представники криміналітету. Здійснюється лобіювання їх інтересів на різних рівнях влади. Цьому сприяє зубожіння державних службовців, грошове утримання яких не дає можливості ані їм, ані їх родинам пристойно жити [6].

Основні недоліки в діяльності правоохоронних органів з протидії корупції полягають в тому, що: кримінально-правові та адміністративні засоби протидії корупції спеціально-уповноваженими суб'єктами застосовуються неповною мірою, а їх зусилля спрямовані на викриття дріб'язкових корупційних проявів; немає оперативних напрацювань у спецпідрозділах щодо злочинної корупційної діяльності, а також низька ефективність вжитих заходів; наявна велика кількість закриття кримінальних справ (більше половини від усіх закритих) за реабілітуючими підставами; низький рівень виявлення організованих форм прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; недостатня спрямованість оперативно-розшукової діяльності спеціально уповноважених органів Національної поліції, СБУ на протидію кримінально-караній корупції; низька якість досудового слідства; високий рівень повернення справ цієї категорії на додаткове розслідування; неправильна кваліфікація діянь винних осіб; зменшення кількості виявлених адміністративних правопорушень; невжиття належних заходів щодо викриття корупціонерів на соціально важливих напрямках; низький рівень виявлення правопорушень, пов'язаних з одержанням дарунка; порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів, використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень; поверхове проведення перевірок; закриття судами адмінпровадження за протоколами, які не погоджувались з прокурором; низький рівень відомчого контролю за діяльністю працівників спецпідрозділів; невжиття заходів щодо звільнення корупціонерів із займаних посад; відсутня системна протидія корупції і в бюджетній сфері, сфері земельних відносин, органах виконавчої влади та місцевого самоврядування; викриття корупційних правопорушень у центральних органах влади й

управління, контролюючих, правоохоронних органах, судовій гілці влади; низький рівень результативності роботи у відшкодуванні збитків, завданих вчиненням злочинів з ознаками корупції[6].

Організаційно-управлінські прорахунки в системі правоохоронних органів, до яких насамперед належать численні реорганізації, скорочення штатів, кадрові зміни, негативно вплинули на якісні характеристики співробітників, внаслідок чого значна частина основних кадрів не відповідає професійним і морально-психологічним вимогам для роботи в цих органах [6, 7].

Все це свідчить, що умовами, які сприяють вчиненню корупційних злочинів, в основному є безконтрольність у діяльності службових осіб, незадоволення існуючою системою просування по службі, низький рівень у системі підбору та розстановки кадрів, низький рівень інформаційно-правового забезпечення службової діяльності, організаційного та матеріально-технічного забезпечення, недостатня соціальна захищеність службовців, недостатність професійних навичок.

Список використаних джерел

1. Дрьомов С. В. Корупція в Україні : причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш ; за ред. Ю. Г. Кальниша. – К.: ДП НВЦ «Пріоритети», 2010. (88 с.).
2. Криминология: учебник [для вузов] / под ред. проф. В.Д. Малкова. – 27-е изд., перераб. и доп. – М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006. – С. 11 (528 с.).]
3. Бандурка А.М. Преступность в Украине: причины и противодействие: монография / А.М. Бандурка, Л.М. Давыденко. – Х.: Гос. спец. изд-во «Основа», 2003. – 368 с.
4. Шевченко О.В. Причини та умови корупційної злочинності // О.В. Шевченко Причини та умови корупційної злочинності : «Вісник Вищої ради юстиції», № 3 (7) 2011. http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik07_10.pdf).
5. Анохіна Л.С. Криминологічні питання дослідження: детермінант хабарництва / Л.С. Анохіна // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – 2007. – Т. 20 (59). – № 1. – С. 73–76.
6. Шемякін О.В. Протидія і запобігання корупційним злочинам у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : Дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2013 – 242 с.
7. Національна система доброчесності в Україні: результати оцінювання. – К., 2010. – 102 с.